

УДК 37.012.1

<http://orcid.org/0000-0002-8053-5595>

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

М.О. Дроботенко, кандидат філософських наук, докторант кафедри
філософії ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Формування культури філософської комунікації та популяризації філософського знання у сучасних соціокультурних контекстах неможливі без використання численних Інтернет-ресурсів.

Сьогодні численні інформаційні філософські портали та сайти стають впливовими, як ніколи, тому їм необхідно приділити належну увагу як інструменту популяризації філософського знання та виховання культури філософської комунікації та філософської освіти у широкому сенсі.

Для філософського спілкування та популяризації філософського знання використовуються такі інструменти, як: форуми, блоги, сайти, е-пошта, поштові розсилки, системи миттєвих повідомлень (аська), технологія колективної роботи над документом (вікі), система публікації книг, захищених від копіювання, а також, спеціальні філософські сайти та програми.

*У цій статті розглядаються три важливих джерела для популяризації філософії – Стенфордська філософська енциклопедія (*the Stanford Encyclopedia of Philosophy*), он-лайн філософська енциклопедія (*an online encyclopedia of philosophy*), пошукова система академічної літератури *Google Scholar* та проект для відстежування нових філософських публікацій (*the PhilPapers project*). Обрані ресурси також сприяють функціонуванню філософського знання, та слугують в якості платформи для нових дослідників.*

Ключові слова: *філософія, популяризація філософії, інтернет-ресурси, соціальні мережі.*

Інтернет як новий технічний засіб породжує цілий ряд революційних можливостей для реалізації нових форм репрезентації філософського знання та популярної філософії, апробації її нових дидактичних адаптацій. Це обумовлює важливість розгляду сучасних філософських Інтернет-ресурсів як інструментів філософської комунікації та популяризації філософського знання, нових форм філософської творчості. Сьогодні численні інформаційні філософські портали та сайти стають впливовими, як ніколи, тому їм необхідно приділити належну увагу як інструменту популяризації філософського знання та виховання культури філософської комунікації та філософської освіти у широкому сенсі.

Коментуючи роль і значення соціальних мереж для здійснення наукової

комунікації Філіппов О.Ф. зазначає: «Сам я спочатку розглядав «Фейсбук» як засіб завести ширші контакти у споріднених дисциплінах, ніж ті, які у мене до цих пір були, інформувати не тільки соціологів, а й більш широке коло вчених про те, що відбувається у нас в ЦФС, підвищувати популярність журналу «Соціологічний огляд». Виявилось, що це працює, і досить ефективно. Але, щоб домогтися уваги широкої аудиторії, треба бути цікавим, не дати себе забути. Це займає багато часу, можливо, витраченого непродуктивно. З цієї причини багато хто здійснює над собою зусилля і йдуть з мереж: успіх в мережі не замінює професійної роботи і професійної оцінки.

Платформа «Фейсбук» виявилася дуже зручною для ділового листування: багатьом студентам легше мене знайти саме тут, багато колег, в тому числі і автори нашого журналу, мене знайшли саме через «Фейсбук». Коли професійне спілкування через конференції порушено, коли за журналами стежити важко, а за книгами майже неможливо, для нас тут відкривається віддушину. Але прагматичними міркуваннями для соціального вченого, для політичного філософа справа обмежуватися не повинна. Є таке, трохи бундючно звучить по-російськи, але абсолютно нормальне англійською, слово «місія». Зазвичай говорять про місії університету, але є і особиста місія університетського викладача: у непрозорі часи бути голосом розуму, так би мовити, залишатися на позиції освіти не тільки в аудиторії, а й за її межами» [8].

Медведєв С.О. таким чином висловлюється щодо образу академічної спільноти у соціальних мережах та ефективності використання цього ресурсу: «Інтернет – це не древо знань, а грибниця, ризома, мережева організація нейронів-гіперпосилань. За чверть століття в мережі я частіше знаходив найоригінальніші, нові і важливі ідеї не у патентованих академіків, а у численних, часто анонімних авторів і коментаторів – тих же умовних двірників і умовних домогосподарок. (Обмовлюся, що це стосується соціальних наук, і насамперед гуманітарного знання, яке більш універсально.) Або, вірніше, так: мережа створює колаборативного знання між глибоким думкою експерта і широким мережевим полем, перетворює знання

у постійно фільтрований та і ректифікований потік, у якому ми всі стаємо колективним вченим. З плином часу «Вікіпедія» стане більш повною і адекватною, ніж «Британіка», точніше, «Британіці» доведеться стати «Вікіпедією».

З іншого боку, соціальні мережі дуже збагачують мою наукову роботу. Вони не підміняють джерела і спеціальну літературу, але часто наштовхують на них, наводять на цікаві думки, концепції, авторів. Часто колективний розум «Фейсбуку» або «ЖЖ» потрібен для верифікації певної гіпотези, бета-тестування. Іноді я викладаю фрагменти свого наукового дослідження у мережу, щоб отримати вкрай корисні відгуки від колег і незнайомців. Кілька статей останнього часу народилися з мережових дискусій» [8].

На думку Павлова О.В., «вчені використовують соцмедіа у цілях, пов'язаних з їх професією: дають посилання на нові випуски періодичних видань, «хваляться» опублікованими статтями та виданими монографіями, дають докладні звіти про конференції (як правило, у вигляді фотографій), але не можна сказати, що ця частина їх активності у соціальних мережах превалює над іншою. Зрештою, для цих цілей у вчених є спеціальні соціальні мережі» [8].

У цій статті розглядаються три важливих джерела для популяризації філософії – Стенфордська філософська енциклопедія (the Stanford Encyclopedia of Philosophy) [6], он-лайн філософська енциклопедія (an online encyclopedia of philosophy), пошукова система академічної літератури Google Scholar [2] та проект для відстежування нових філософських публікацій (the PhilPapers project) [4]. Вони є досить важливими і для академічної філософії.

Зосередження уваги на указаних ресурсах обумовлене необхідністю детального розгляду. Вони були обрані на основі декількох критеріїв. По-перше, орієнтованість на широкий загал та загальну проблематику, адже інші ресурси орієнтовані на окремі періоди у розвитку філософії або окремі школи та течії, наприклад EarlyModernTexts.com або HyperNietzche. По-друге, звернення до указаних ресурсів нині досить популярне. По-третє, ці ресурси є

репрезентативними для дисципліни. Вони відображають три стратегії навчального процесу: орієнтацію, дослідження та публікації. А також представляють установи, що ініціюють проекти: академічні, комерційні, особистісний (спочатку). Обрані ресурси також сприяють функціонуванню філософського знання, та слугують в якості платформи для нових дослідників.

Стенфордська Енциклопедія з філософії це філософська енциклопедія з відкритим он-лайн доступом. Проект був запущений у 1995 році (John Perry and Edward N. Zalta) Джоном Перрі та Едвардом Залта. Потім він був підтриманий у Стенфордському університеті і нині містить понад 1150 статей. Енциклопедія підтримується редакційною колегією більш ніж 100 видатних вчених з 45 предметів. Зміст статей оновлюється сотнями експертів (професорів-добровольців – усього світу, які пишуть статті та постійно їх оновлюють). Хоча і використовується традиційний редакційний підхід, цей процес повністю автоматизований, що суттєво знижує експлуатаційні витрати і уможлиблює широкий доступ користувачів. Проект Стенфордської енциклопедії пропонує Пошук і розширений пошук (повний текст, назву чи автора) її статей, а також доповнення до послуг Пошуку через Google. Енциклопедія має канал RSS (Really Simple Syndication), а також пропонує iPhone читача і пошук plugin для браузера. Цінним є також розділ архіву, що містить численні фото статей, для зручності цитування та орієнтації між ранніми та пізнішими версіями публікацій.

Стенфордська філософська енциклопедія виконує важливу функцію для орієнтування на початковому етапі дослідження, адже забезпечує знайомство з цікавими темами та відомими філософськими фактами. Вона забезпечує швидкий пошук та перехресні посилання між публікаціями, що є украй важливими для молодих учених та студентів.

Стенфордська енциклопедія є важливою для дисципліни, оскільки вона надає широку довідкову роботу у філософії. Тобто, перш за все, це стосується всієї аудиторії. Це не розділяє її, присвятившись певній темі чи філософу. По-друге, це дає еталонну роботу, яка є тими роботами, які

найбільше користуються гіпертекстом та пошуком. І, по-третє, це дуже висока якість та актуальність, на відміну від більшості інших енциклопедій та ресурсів. Важливим фактором успіху, пов'язаного з її якістю, є те, що вона, будучи он-лайнним ресурсом, в іншому випадку є цілком традиційною у своєму підході. Огляд та редагування статей здійснюється експертами у способи, подібні до енциклопедій сотні років тому, за винятком того, що це відбувається в режимі он-лайн, і статті редагуються та передаються назад, використовуючи комп'ютерне програмне забезпечення. Додаткова перевага від редакторів людини полягає в тому, що вони не просто виконують редагування, але також будуть відчувати себе пов'язаними з проектом. Це робить їх можливими як послі, допомагаючи рекламі та набору авторів та фондів. І їх завдання стало набагато простіше завдяки Стенфордській енциклопедії, яку підтримує Стенфорд, добре пов'язаний університет з дуже високим статусом у галузі.

Google Scholar являє собою пошукову систему для наукових статей у будь-якій галузі, не тільки філософії. Проект був розпочатий у 2004 році. Розроблений прототип Академії Google швидко набув популярності у Google і згодом був випущений для громадськості в якості бета-версії. Він індексує більшість рецензованих журналів, дисертації, книги і матеріали конференції з Європи та Сполучених Штатів Америки. Як зауважує А. Ачарья проект орієнтований бути ресурсом для виявлення «всієї наукової літератури – в усіх галузях, на усіх мовах, в усі часи».

Ресурси Google Scholar є у край необхідними для пошуку джерел та публікацій з обраної теми. Вони відкривають маловідомий літературний пейзаж, отримуючи доступ до фахових наукових публікацій та джерел, забезпечуючи при цьому надійні бібліографічні посилання. Отримання доступу до документів за допомогою Google Scholar уможлиблює оминати paywalls або складних систем реєстрації у численних бібліотеках.

Google Scholar є важливим ресурсом для філософів (та інших вчених), оскільки він заощаджує багато часу. Набагато простіше використовувати для

отримання статті, ніж поїхати до бібліотеки або навіть отримати журналу самій бібліотеці. Але, крім того, що він простий у використанні, компанія Google добре виконувала пошук в Інтернеті, і це як проект Google, також допоміг йому довіряти. Іншою важливою причиною успіху Google Scholar є те, що він зачіпає існуючі практики. Замість того, щоб змінювати їх, вони просто роблять їх швидшими та / або легшими. Зміна практики людей, наприклад, розповсюдження журнальних документів як pdf або блокування їх за межею, надзвичайно важка. Організація індексації доступу до обмежених матеріалів та можливість пошуку статей у неструктурованих форматах, не кажучи вже про значне полегшення, може стати причиною організаційних, фінансових та технічних проблем. Але найважче, зміна соціальних практик може бути обхідна, коли існуюча практика (в основному) залишається недоторканою. Недоліком існуючої практики є те, що за винятком того, що робити все набагато швидше, проекти, такі як Google Scholar, не виходять за межі того, щоб бути безкорисливим волонтером: не використовуйте нове середовище, яке є максимально повним, тому що його використання обмежено Хоча Google Scholar може все ж таки стати неявною силою змін. Наприклад, це, швидше за все, сприятиме відкритому доступу, просто зробивши статті з відкритим доступом легше знайти та отримати (і використовувати і навести, а отже, і їх автори більш помітні). Нарешті, той факт, що Google Scholar є комерційним проектом, і компанія Google Inc. витратила мільйони на це (і її реклама на головній сторінці Google) допомогла їй стати прагматичним, гарним і широко використовуваним продуктом.

PhilPapers є інтерактивною базою даних праць з філософії, яка підтримується Центром свідомості в Австралійському національному університеті та Інститутом філософії Школи вищої освіти Лондонського університету (the Centre for Consciousness at the Australian National University and the Institute of Philosophy in the School of Advanced Study at the University of London). Вона містить у собі журнальні статті, книги та (неопубліковані) статті студентів, любителів і професійних авторів. PhilPapers був створений в

2008 році в результаті злиття MindPapers проекту (2007), та додатку «Online Papers in Philosophy». PhilPapers прагне «сприяння обміну ідеями та розвитку філософських досліджень через Інтернет». Він збирає основну частину своїх даних шляхом обходу сайтів академічних журналів. Він автоматично витягує бібліографічну інформацію та реферати з веб-сайтів; також відвідує бібліотеки Конгресу, сховища відкритого доступу і різні особисті homepages. Для віднесення статей і перегляд неопублікованих матеріалів, він використовує автоматичні засоби, а також редактори (добровольців). Сайт PhilPapers дозволяє користувачам переглянути (нові) питання журналів і нові неопубліковані статті. Крім того він дозволяє людям виконувати простий і розширений пошук. Пошук також може зберігатися, і можна отримувати оповіщення про нові записи на електронну пошту, або через RSS-канал.

PhilPapers приходить в поле зору після завершення есе або наукової праці. Якщо стаття не опублікована іншими засобами, вона може бути опублікована на PhilPapers. Цей ресурс найбільш корисний для авторів-початківців. Сайт уможливорює відслідковувати публікації з теми, задавати індивідуальні умови пошуку. Крім того він надає можливість інтерактивного спілкування – взяти участь у форумах, обговорити зміст опублікованих матеріалів, висловити свої аргументи щодо обраної проблематики.

PhilPapers, хоч і відносно невеликий у порівнянні з іншими проектами, є актуальним для філософів, оскільки це дозволяє їм залишатися в курсі нових подій у відповідних проблемних полях та галузях. Він спрямований на позначення ролі академічних журналів, і внаслідок своєї нескінченної системи категорій і пошуків, швидше за все, буде більш ефективним у цьому. Крім того, PhilPapers особливо корисний для молодих, майбутніх філософів, оскільки дозволяє їм публікувати неопубліковані статті та брати участь у форумах. І, як це буває, ці філософи також, швидше за все, будуть більш технічно підкованими. Це робить їх придатною аудиторією для будь-якого типу цифрового ресурсу. Саме з цих причин PhilPapers можна розглядати як ефективний ресурс. Приєднуючись до існуючої практики (повідомлення про

нові журнали) та виходячи за межі них одночасно (пряме видання, веб-форуми тощо), це об'єднує розрив між журналами та Інтернетом, демонструючи його переваги великій академічній аудиторії, сприяючи популяризації філософського знання.

Є кілька додатків для соціальних мереж, спеціально розроблених для дослідницьких цілей, наприклад, Academia.edu. Academia.edu була запущена як свого роду Facebook для учених. Ідея полягає у тому, щоб заохотити людей додавати цілі відомства, які у кінцевому підсумку могли б створити послідовну мережу дослідників у різних університетах світу. Хоча така мета залишається примарною, кількість учасників є вражаючою (150 000 +), і існує пошукова система, служба повідомлень, робоча дошка, можливість стежити за журналами, а також можна побачити ключові слова, за якими ваш профіль або документи були знайдені в Google. Academia.edu є цінним соціальним середовищем для дослідницьких мереж.

Кращою альтернативою є PhilPapers, яка більш суворо розроблена, щоб стати місцем для обміну документами. Важливою перевагою PhilPapers є те, що він розробляється філософами для філософів і підпорядкована великою групою професіоналів, які беруть участь у масштабному проекті класифікації, який має бути корисним для пошуку матеріалу. PhilPapers більш популярний серед відомих вчених, ніж Academia.edu (хоча різниця зменшується щодня), а співпраця з видавцями зростає. У Academia.edu потрібно шукати запитання за ключовими словами, які занадто складними.

Таким чином, Стенфордська енциклопедія, Google Scholar і PhilPapers є різними проектами. Перший є довідником, підкріпленим високим статусом університету; другий – являє собою пошукову систему для різноманітних філософських текстів, яка уможливорює володіння літературою; третій – трекер для нової наукової літератури, яка має своє коріння в невеликих проектах окремих дослідників і відображає зростаючу кількість більш спеціалізованих видань. Вони все ж, тим не менш, важливі джерела поширення та популяризації філософії. Стенфордська філософська енциклопедія,

вирізняється високою якістю публікацій, корисних для широкого загалу, надійних завдяки традиційним практикам редагування та рецензування. Google Scholar виявляє свою корисність у тому, що забезпечує швидкий пошук індексованих філософських видань та фахових філософських публікацій.

Література

1. Google Scholar Library Links. URL: <http://scholar.google.com/intl/en/scholar/librarylinks.html>.
2. Google Scholar. URL: <http://scholar.google.com/>.
3. Online Papers in Philosophy. URL: <http://opp.weatherson.org/>.
4. PhilPapers: Online Research in Philosophy. URL: <http://philpapers.org/>.
5. Roinila M. The Social Media for a Philosopher New APPS: Art, Politics, Philosophy, Science 05 August 2011 URL: <http://www.newappsblog.com/2011/08/the-social-media-for-a-philosopher.html> Online Papers in Philosophy. URL: <http://opp.weatherson.org/>.
6. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <http://plato.stanford.edu/>.
7. Wiersma W. Three Essential Resources for Philosophy: Stanford Encyclopedia, Google Scholar and PhilPapers. URL: http://wybowiersma.net/pub/essays/Wiersma,Wybo,Three_essential_resources_for_philosophy.pdf
8. Ученые в соцсетях. В: Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики». 26 ноября 2015. URL: <https://okna.hse.ru/news/166774503.html>

ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСЫ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОПУЛЯРИЗАЦИИ ФИЛОСОФСКОГО ЗНАНИЯ

М.А. Дроботенко

Формирование культуры философской коммуникации и популяризации философского знания в современных социокультурных контекстах невозможно без использования многочисленных Интернет-ресурсов.

Сегодня многочисленные информационные философские порталы и сайты становятся влиятельными, как никогда, поэтому им необходимо уделить должное внимание как инструмента популяризации философского знания и воспитания культуры философской коммуникации и философского образования в широком смысле.

Для философского общения и популяризации философского знания используются такие инструменты, как: форумы, блоги, сайты, е-почта, почтовые рассылки, системы мгновенных сообщений (аська), технология коллективной работы над документом (вики), система публикации книг, защищенных от копирования, а также специальные философские сайты и приложения.

В этой статье рассматриваются три важных источника для популяризации философии – Стэнфордская философская энциклопедия (the Stanford Encyclopedia of Philosophy), онлайн философская энциклопедия (an online encyclopedia of philosophy), поисковая система академической литературы Google Scholar и проект для отслеживания новых философских публикаций (the PhilPapers project). Избранные ресурсы также способствуют функционированию философского знания, и служат в качестве платформы для новых исследователей.

Ключевые слова: философия, популяризация философии, интернет-ресурсы, социальные сети.

INTERNET RESOURCES AS THE TOOL FOR POPULARIZING PHILOSOPHICAL
KNOWLEDGE

M. Drobotenko

Formation of the culture of philosophical communication and the popularization of philosophical knowledge in contemporary socio-cultural contexts is impossible without the use of numerous Internet resources.

Today, many information philosophical portals and websites become more influential than ever, so they need to be paid sufficient attention as an instrument for popularizing philosophical knowledge and cultivating a culture of philosophical communication and philosophical education in a broad sense.

For philosophic communication and the popularization of philosophical knowledge, tools such as forums, blogs, sites, e-mail, mailing, instant messaging (ICQ), collaborative work on the document (wiki), book publishing system protected from copying, as well as special philosophical sites and programs.

This article discusses three important sources for popularizing philosophy. They are the Stanford Encyclopedia of Philosophy, an online encyclopedia of philosophy, the Google Scholar search engine for academic literature, and a project for tracking new philosophical publications (the PhilPapers project). Selected resources also contribute to the functioning of philosophical knowledge, and serve as a platform for new researchers.

Key words: philosophy, popularization of philosophy, Internet resources, social networks.